TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

9. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 1 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Aşağıdaki iki metni okuyunuz. Soruları metinlerden hareketle cevaplayınız.

I. METİN

Tüyden hafif olurum böyle sabahlar;
Karşı damda bir güneş parçası,
İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar;
Bağıra çağıra düşerim yollara;
Döner döner durur başım havalarda.

Orhan Veli Kanık

II. METİN

Gün ışığı, insan vücudundaki biyolojik saatin ayarlanmasında önemli bir rol oynar. Gözün ağ tabakasında (retina) bulunan ışığa duyarlı bazı hücreler, sabah alınan ışığın bilgisini beyindeki biyolojik saate iletir. Işık, uykuyla ilişkili melatonin hormonunun salgılanmasını azaltır; böylece vücut uyanıklık durumuna geçer. Gün ışığından yeterince yararlanılamayan kış aylarında bazı kişilerde isteksizlik, yorgunluk ve keyifsizlik görülebilir. Bu nedenle uzmanlar, özellikle günün ilk saatlerinde bir süre açık havada bulunmayı önerir.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

1.1. İki metni aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırarak tabloyu doldurunuz. (8 puan)

Metin	Yazılış amacı	Dış dünyadaki gerçekliği aktarma biçimi
I. Metin	……	……
II. Metin	……	……

1.2. I. metindeki "Tüyden hafif olurum" ve "İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar" ifadelerinin şairin hangi ruh hâlini anlattığını açıklayınız. Bu sözcüklerin günlük dildeki kullanımlarından nasıl uzaklaştığını belirtiniz. (6 puan)

1.3. I. metinden ahenge katkı sağlayan bir söz tekrarı ve bir ses tekrarı seçiniz. Bu tekrarların metindeki ruh hâlini nasıl desteklediğini açıklayınız. (6 puan)

2. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Karasevda adlı şiirinden alınan aşağıdaki dörtlüğü okuyunuz. Soruları dörtlükten hareketle cevaplayınız.

Bir kerre sevdaya tutulmayagör
Ateşlere yandığının resmidir.
Aşık dediğin Mecnun misâli kör
Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.

Cahit Sıtkı Tarancı, *Karasevda*

kerre: kere, kez

2.1. Dörtlükte altı çizili sözcüklerin TDK Güncel Türkçe Sözlük'teki anlamlarından üçer tanesi aşağıdaki tabloda verilmiştir. Her sözcüğün dörtlükte hangi anlamda kullanıldığını dizenin bağlamından çıkarınız ve o anlamın numarasını son sütuna yazınız. (8 puan)

Sözcük	Geçtiği dize	Sözlük anlamları	Dörtlükteki anlamı
tutulmak	Bir kerre sevdaya tutulmayagör	1. Ay ve Güneş, tutulma olayına uğramak. 2. Bir organ veya bir şey hareket edemez olmak. 3. Yakalanmak.	……
yanmak	Ateşlere yandığının resmidir.	1. Ateş durumuna geçmek, tutuşmak. 2. (mecaz) Çok sevmek, büyük bir aşk ile sevmek. 3. (mecaz) Hükümsüz kalmak, değerini yitirmek.	……
âlem	Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.	1. Dünya. 2. Herkes, başkaları. 3. (mecaz) Eğlence.	……
mevsim	Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.	1. Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri. 2. Herhangi bir şeyin etkinlik dönemi. 3. (mecaz) Yaşamın bir bölümü.	……

2.2. Dörtlükte ağır basan duygu nedir? Yazınız. (4 puan)

2.3. "Aşık dediğin Mecnun misâli kör" dizesinde hangi edebî sanat yapılmıştır? Sanatın temel ögelerini ve dizeye kazandırdığı anlamı tabloda ilgili yerlere yazınız. (8 puan)

Edebî sanat	Benzeyen	Benzetilen	Dizeye kazandırdığı anlam
……	……	……	……

3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metinden hareketle cevaplayınız.

SANAT EVİNDE BİR CUMARTESİ

Cumartesi sabahı, şehrimizin yeni açılan sanat evine gittim. İlk salonda yaşlı bir hanım, geniş bir teknedeki koyu suyun üstüne fırçasından renk renk damlalar serpiyordu. İnce bir telin ucuyla bu damlaları gezdirdikçe suyun yüzünde laleler, karanfiller açıldı. Hanım bir kâğıdı usulca suya yatırıp kaldırdığında çiçekler kâğıda geçmiş, su yeniden boş kalmıştı.

Avlunun ortasında, şahlanmış bir atın sırtındaki süvari yıllardır aynı yerde kılıcını göğe kaldırmış duruyordu; gerilmiş boynuyla at, sanki bir an sonra yerinden fırlayacaktı.

Öğleye doğru bahçede genç bir adam, kamıştan ince bir çalgıyla öyle içli bir taksim yaptı ki kalabalık bir anda sustu.

Akşamüstü küçük salonun perdesi açıldı. Boyalı tahtalardan yapılmış evlerin önünde, renkli giysiler içindeki oyuncular bir köy düğününün telaşını sözleri ve hareketleriyle canlandırdılar.

Çıkmadan önce son salondaki bir tablonun önünde durdum: altın sarısı bir buğday tarlası, tarlanın ucunda tek başına bir ceviz ağacı… Tablonun altına, bir şairin bu manzara için yazdığı dizeler asılmıştı. Eve dönünce gördüklerimi unutmamak için ben de defterime birkaç satır yazdım.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

3.1. Metinde sözü edilen sanat ürünleriyle ilgili aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri doldurunuz. (10 puan)

Metindeki ifade	Sanat dalı	Güzel sanatlar içindeki sınıfı	Kullandığı malzeme
“suyun yüzünde laleler, karanfiller açıldı”	……	……	Boya, su, fırça, kâğıt vb.
“şahlanmış bir atın sırtındaki süvari”	Heykel	……	……
bahçede yapılan “içli bir taksim”	……	……	……
oyuncuların “bir köy düğününün telaşını” canlandırması	……	……	Dekor, kostüm, sahne vb.
“defterime birkaç satır yazdım”	Edebiyat	……	Dil

3.2. Bu metni okuyan biri, sanat evini hiç görmeden oradaki eserleri gözünün önüne getirebilir. Bundan hareketle edebiyatı öteki güzel sanat dallarından ayıran özelliği açıklayınız. (5 puan)

3.3. Metnin son paragrafında bir tablonun altına asılmış dizelerden söz edilmektedir. Bu ayrıntıdan hareketle edebiyat ile resim arasındaki ilişkiyi açıklayınız. (5 puan)

4. Aşağıdaki denemeyi okuyunuz. Soruları denemeden hareketle cevaplayınız.

ONARMAK ÜZERİNE

Geçen kış bisikletimin zinciri koptu. Babam, “Eskidi artık, yenisini alalım.” dedi. Ben ise bisikleti mahalledeki tamirciye götürdüm; usta zinciri değiştirirken nasıl takıldığını bana da gösterdi. O günden beri bu bisikleti hiçbir yenisine değişmem.

Çevremde bozulan bir eşyayı onarmayı zaman kaybı sayan çok insan var. Onlara göre yenisi hem daha kullanışlı hem de çoğu zaman daha ucuzdur; uğraşmaya değmez. Bu düşünceyi anlıyorum ama paylaşmıyorum. Onarmak, bozulmuş bir şeyi çöpe atmak yerine ona yeniden iş görecek bir hâl kazandırmaktır. Bu iş yalnızca cebimizi değil, emeği ve doğayı da korur.

Atılan her eşya, onu yapmak için harcanan madenin, suyun ve emeğin de çöpe gitmesi demektir. Yeni alınan bir eşya yalnızca parasıyla bizimdir; onardığımız eşya ise emeğimizle de bizim olur. Onarılmış bir eşya, iyileşmiş bir yara gibidir; izini taşır ama yaşamaya devam eder.

Kuşkusuz onarımı yenisinden pahalıya gelen ya da güvenle onarılamayan eşyalar da vardır; onları zorla yaşatmaya çalışmak akıl kârı değildir. Yine de çoğu zaman sorun eşyada değil, atmaya alışmış bakışımızdadır. Bir şeyi atmadan önce “Bu onarılabilir mi?” diye sormayı öğrenirsek hem eşyalarımıza hem de dünyaya daha özenli davranmış oluruz.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

4.1. Onarmak Üzerine adlı denemeyle ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz. (9 puan)

İstenen	Cevap
Konusu	……
Ana fikri	……
Yazılış amacı	……

4.2. Denemede hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır? Cevabınızı metinden alacağınız bir örnekle gerekçelendiriniz. (5 puan)

4.3. Yazar, düşüncesini desteklemek için farklı düşünceyi geliştirme yollarına başvurmuştur. Tablodaki her yol için denemeden bir örnek bulup yazınız. (6 puan)

Örnekleme	Benzetme	Tanımlama
……	……	……

5. Aşağıda Halide Nusret Zorlutuna'nın Biraz Daha adlı şiirinden dizeler verilmiştir.

Biraz daha bu geniş mâviliğe bakmak,
İçimize doldurmak aydınlık semâları…
Geceleri teker teker selâmlamak yıldızları.
Doyasıya öpmek
Durgun sularda gülen ay ışığını.
Biraz daha duymak şarkısını bülbülün,
Kokusunu gülün,
Kahkahalarını çocukların…

Halide Nusret Zorlutuna, *Biraz Daha*

semâ: gök

5.1. Bir öğrenci bu dizelerden yola çıkarak aşağıdaki paragrafı yazmıştır. Paragraftaki iki yazım ve iki noktalama yanlışını belirleyiniz. Her birinin düzeltilmiş biçimini ve uyulmayan kuralı tabloya yazınız. (8 puan)

> *Haziran akşamı ailecek Eğirdir Gölünün kıyısında oturuyorduk. Gölün durgun suyunda ay ışığı titreşiyor, yıldızlar birer birer beliriyordu. Kıyıdaki bahçelerden gül yada hanımeli kokusu geliyordu. Pekçok kişi evine çekilmişti ama kumsalda oynayan çocukların kahkahaları hâlâ duyuluyordu. Bülbüller kurbağalar ve rüzgâr sanki birlikte şarkı söylüyordu. Halide Nusret Zorlutuna'nın dizelerindeki gibi ben de bu güzellikleri biraz daha seyretmek istedim. Böyle bir geceden kim ayrılmak ister?*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Paragraftaki hatalı kullanım	Düzeltilmiş biçimi	Hatanın türü ve uyulmayan kural
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

5.2. Siz de dizelerden yola çıkarak bir geceyi betimleyen en az beş cümlelik bir paragraf yazınız. Paragrafınızı yazarken aşağıdaki yönergelere uyunuz. (12 puan)

- Dizelerde geçen varlıklardan (gök, yıldızlar, ay ışığı, durgun sular, bülbül, gül, çocuklar) en az üçünü betimleyiniz.
- Birkaç varlığı ya da özelliği sıraladığınız bir cümle kurunuz.
- Bir yer adını ek alarak kullanınız (ör. bir göl, deniz, dağ ya da şehir adı).
- "ki" bağlacını en az bir kez kullanınız.
- Şiirden bir dizeyi alıntılayınız.
- Paragrafınızı ünlem işaretiyle biten bir cümleyle bitiriniz.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma Becerisi; KB2.4. Çözümleme Becerisi; KB2.14. Yorumlama Becerisi
2	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB1.7. Belirleme; KB2.16. Muhakeme (Akıl Yürütme) Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
3	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.5. Sınıflandırma Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi; KB2.14. Yorumlama Becerisi
4	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
5	TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme	KB1.3. Yazma; KB1.7. Belirleme; KB2.13. Yapılandırma Becerisi

PUANLAMA TABLOSU					
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**TOPLAM**
20	*20*	*20*	*20*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 1** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 9. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

1.1. Tablodaki her hücrenin doğru doldurulması 2 puandır (4 × 2 = 8 puan):

- I. metnin yazılış amacı: Güneşli bir sabahın şairde uyandırdığı sevinci, coşkuyu ve hafiflik duygusunu okura hissettirmek, sezdirmek; okurda estetik bir zevk ve etki uyandırmak **(2 puan)**.
- II. metnin yazılış amacı: Gün ışığının insan vücudundaki biyolojik saat ve ruh hâli üzerindeki etkisi hakkında bilgi vermek, açıklamak **(2 puan)**.
- I. metinde gerçekliğin aktarılması: Şair, güneşli bir sabahı kendi duygu dünyasından geçirerek öznel ve kurmaca bir biçimde, imgelerle (tüyden hafif olmak, içinde kuş cıvıltıları duymak, başının havalarda dönmesi) aktarmıştır; metin edebî metindir **(2 puan)**.
- II. metinde gerçekliğin aktarılması: Gerçeklik değiştirilmeden, nesnel bir biçimde, bilimsel bilgiye ve gerçek anlamlı sözcüklere dayanılarak aktarılmıştır; metin öğretici metindir **(2 puan)**.

1.2. “Tüyden hafif olurum” ifadesinin şairin içinin ferahladığını, sıkıntılarından sıyrılıp kendini hafiflemiş, özgür ve neşeli hissettiğini anlattığının belirtilmesi **(2 puan)**; “İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar” ifadesinin şairin içinin sevinç ve coşkuyla dolduğunu, neşesinin içinden taştığını sezdirdiğinin belirtilmesi **(2 puan)**; günlük dilde “hafif” sözcüğünün bir nesnenin ağırlığını, “kuş cıvıltısı” ve “şarkı” sözcüklerinin dışarıdan işitilen sesleri bildirdiği, metinde ise bu sözcüklerin şairin ruh hâlini anlatmak için mecaz anlam kazanarak imgeye dönüştüğünün (edebî dil) belirtilmesi **(2 puan)**. Sevinç yerine mutluluk, neşe, coşku, huzur, ferahlık, yaşama sevinci gibi eş anlamlı ya da yakın anlamlı sözcükler kullanan cevaplar da doğru kabul edilir.

1.3. Söz tekrarına örnek: “Döner döner” ikilemesinde “döner” sözcüğünün tekrarlanması **(2 puan)**. Ses tekrarına örnek: “Bağıra çağıra” ikilemesindeki “-ağıra” ses benzerliği, dize sonlarında “-lar” ekinin (sabahlar, şarkılar) ya da “-lar-” seslerinin (yollara, havalarda) tekrarı, “r” ünsüzünün sık tekrarı (bağıra çağıra düşerim yollara) gibi örneklerden biri **(2 puan)**. Katkı: Tekrarların metne ritim ve canlılık kazandırdığının; başın dönüp durmasını, sokağa koşan şairin hareketliliğini ve içinden taşan coşkuyu ses yoluyla da hissettirdiğinin, söyleyişi akılda kalıcı kıldığının açıklanması **(2 puan)**. “Bağıra çağıra” ikilemesini söz tekrarı olarak gösterip ses benzerliğini açıklayan cevaplar da doğru kabul edilir; ancak aynı örnek hem söz hem ses tekrarı için yazılmışsa yalnızca birinden puan verilir.

Örnek doğru cevap:

1.1. I. metin: Yazılış amacı, güneşli sabahların şairde uyandırdığı sevinci ve coşkuyu okura hissettirmektir. Şair gerçekliği kendi duygu dünyasından geçirerek imgelerle, öznel bir biçimde anlatmıştır. II. metin: Yazılış amacı, gün ışığının vücudun biyolojik saati ve ruh hâli üzerindeki etkisi hakkında bilgi vermektir. Gerçeklik olduğu gibi, nesnel bir dille ve bilimsel bilgiye dayanarak aktarılmıştır.

1.2. “Tüyden hafif olurum” ifadesi şairin bu sabahlarda bütün sıkıntılarından kurtulup kendini hafif ve özgür hissettiğini anlatır. “İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar” ifadesi ise içinin sevinçle, coşkuyla dolduğunu sezdirir. Günlük dilde “hafif” bir eşyanın ağırlığını, kuş cıvıltısı ve şarkı da kulağımıza dışarıdan gelen sesleri anlatır. Şair bu sözcükleri ruh hâlini anlatmak için mecaz anlamda kullanarak imgeye dönüştürmüştür.

1.3. Söz tekrarı: “Döner döner” ikilemesinde “döner” sözcüğü tekrarlanmıştır. Ses tekrarı: “Bağıra çağıra” ikilemesinde “-ağıra” sesleri tekrarlanmıştır. Bu tekrarlar metne ritim kazandırır; başın dönüp durmasını ve şairin coşkuyla sokağa koşmasını okurun kulağında da canlandırır.

Yanlış cevap:

1.1. I. metnin bilgi vermek, II. metnin duygu hissettirmek amacıyla yazıldığının belirtilmesi; I. metinde gerçekliğin olduğu gibi aktarıldığının yazılması ve tabloyla ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir. Yalnızca hatalı doldurulan hücrenin puanı verilmez.

1.2. İfadelerin yalnızca gerçek anlamlarıyla açıklanması (ör. “Şairin kilosu azalmış.”, “Şair kuş seslerini duyuyor.”) ya da şiirle uyuşmayan bir ruh hâlinin (ör. hüzün, korku, öfke) yazılması yanlış kabul edilir. Günlük dil ile edebî dil arasındaki fark belirtilmemişse bu bölümün puanı verilmez.

1.3. Metinde bulunmayan tekrarların yazılması yanlış kabul edilir. Tekrarlar doğru gösterildiği hâlde ruh hâline katkıları açıklanmamışsa katkı bölümünün puanı verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

2.1. Her sözcüğün dörtlükteki anlamının doğru belirlenmesi 2 puandır (4 × 2 = 8 puan):

- tutulmak: 3. anlam (“Yakalanmak.”); şair, sevdayı insanı yakalayan bir hastalık gibi görmektedir **(2 puan)**
- yanmak: 2. anlam (“Çok sevmek, büyük bir aşk ile sevmek.”) **(2 puan)**
- âlem: 1. anlam (“Dünya.”) **(2 puan)**
- mevsim: 1. anlam (yılın dört bölümünden her biri: ilkbahar, yaz, sonbahar, kış) **(2 puan)**

Bir sözcük için birden fazla anlam numarası yazılmışsa o sözcüğe puan verilmez; öteki sözcükler ayrı ayrı değerlendirilir.

2.2. Aşk (sevda, karasevda), aşkın insanı saran tutkusu ve verdiği ıstırap (aşk acısı) ya da aşk yüzünden kendinden geçme, dünyadan habersiz olma kavramlarından birini içeren cevaplar doğru kabul edilir **(4 puan)**. Duygunun adı yerine yalnızca dörtlüğün konusunu anlatan cevaplara (ör. “Şair âşıkları anlatıyor.”) 2 puan verilir.

2.3. Edebî sanatın adı: teşbih (benzetme) **(2 puan)**. Benzeyen: âşık, sevdaya tutulan kişi **(1 puan)**; benzetilen: Mecnun **(1 puan)**. Benzetme edatı “misâli”, benzetme yönü “kör olma”dır. Dizeye kazandırdığı anlam: Şair, âşığı Leylâ’ya duyduğu aşk yüzünden çevresinde olup biteni görmez olan Mecnun’a benzeterek aşkın insanı dünyadan, hatta mevsimlerin değişmesinden bile habersiz bırakan gücünü herkesin bildiği bir hikâye kahramanıyla somutlaştırmış, anlatımı etkili ve akılda kalıcı kılmıştır. Benzetme yönünü (sevgiliden başka bir şeyi görmeme, çevresinden habersiz olma) belirterek sanatın anlama katkısını açıklayan cevaplar 4 puan; yalnızca “anlatımı etkili kılmıştır” gibi genel bir ifade kullanan cevaplar 1 puan alır.

Dizede Mecnun’un anılmasıyla telmih (hatırlatma) sanatının da bulunduğunu ayrıca belirten cevaplar puan kaybetmez. Sanatın adı yalnızca “telmih” olarak yazılmışsa ad bölümüne puan verilmez; benzeyen, benzetilen ve anlam bölümleri yine ayrı ayrı değerlendirilir.

Örnek doğru cevap:

2.1. tutulmak: 3; yanmak: 2; âlem: 1; mevsim: 1.

2.2. Dörtlüğe aşk duygusu, aşkın insanı saran tutkusu ve verdiği ıstırap hâkimdir.

2.3. Edebî sanat: teşbih (benzetme). Benzeyen: âşık; benzetilen: Mecnun. Kazandırdığı anlam: Şair, âşığı sevgilisinden başka hiçbir şeyi görmeyen Mecnun’a benzeterek sevdaya tutulan insanın çevresinde olup bitenden, hatta hangi mevsimde olduğundan bile habersiz kaldığını anlatmıştır. Mecnun’u hatırlatması aşkın büyüklüğünü okurun zihninde canlandırır ve anlatımı daha etkili kılar.

Yanlış cevap:

2.1. Sözcüklerin dörtlükte kullanılmadığı anlamlarının numarasının yazılması (ör. “yanmak” için 1. anlamın, “mevsim” için 3. anlamın yazılması) yanlış kabul edilir; bu durumda yalnızca o sözcüğün puanı verilmez.

2.2. Dörtlükle uyuşmayan duyguların (ör. vatan sevgisi, doğa sevgisi, sevinç, korku) yazılması ve ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir.

2.3. Sanatın teşhis, tezat ya da mübalağa olarak belirtilmesi ad bölümünden puan almaz; tabloda istenen benzeyen ve benzetilen ögeleri bu sanatlara ait değildir. Benzeyen ile benzetilenin yer değiştirmesi (benzeyen: Mecnun, benzetilen: âşık) bu iki ögenin puanını kaybettirir. Sanatın dizeye kazandırdığı anlam açıklanmamışsa anlam bölümünden puan verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

3.1. Tablodaki her boşluğun doğru doldurulması 1 puandır (10 × 1 = 10 puan):

Metindeki ifade	Sanat dalı	Güzel sanatlar içindeki sınıfı	Kullandığı malzeme
“suyun yüzünde laleler, karanfiller açıldı”	Ebru **(1 puan)**	Plastik (görsel) sanatlar **(1 puan)**	Boya, su, fırça, kâğıt vb.
“şahlanmış bir atın sırtındaki süvari”	Heykel	Plastik (görsel) sanatlar **(1 puan)**	Bronz (tunç), mermer, taş, kil, metal vb. **(1 puan)**
bahçede yapılan “içli bir taksim”	Müzik (musiki) **(1 puan)**	Fonetik (işitsel) sanatlar **(1 puan)**	Ses, çalgı (ney) **(1 puan)**
oyuncuların “bir köy düğününün telaşını” canlandırması	Tiyatro **(1 puan)**	Ritmik (dramatik) sanatlar **(1 puan)**	Dekor, kostüm, sahne vb.
“defterime birkaç satır yazdım”	Edebiyat	Fonetik (işitsel) sanatlar **(1 puan)**	Dil

Malzeme sütununda verilen örneklerden herhangi birinin yazılması yeterlidir (heykel için bronz, mermer, taş, kil, alçı, ahşap ya da metal; müzik için ses ya da çalgı). Sınıf adlarının yalnızca “plastik”, “görsel”, “fonetik”, “işitsel”, “ritmik” ya da “dramatik” biçiminde yazılması da doğru kabul edilir.

3.2. Edebiyatın malzemesinin dil olduğunun ve edebiyatın öteki güzel sanatlardan farklı olarak hiçbir maddi malzemeye, alete ya da mekâna bağlı olmayan, bütünüyle zihinsel bir sanat olduğunun belirtilmesi **(2 puan)**; yazarın su teknesine, fırçaya, taşa, çalgıya ya da sahneye ihtiyaç duymadan yalnızca sözcüklerle (betimlemelerle) suyun yüzünde açılan çiçekleri, avludaki süvariyi, bahçedeki taksimi ve sahnedeki düğünü okurun zihninde canlandırabildiğinin metinden bir örnekle açıklanması **(3 puan)**. Yalnızca malzemenin dil olduğunu belirtip edebiyatın maddi bir malzemeye bağlı olmadığına değinmeyen cevaplar ilk bölümden 1 puan alır. Örnek gösterilmeden yalnızca genel bir açıklama yapan cevaplar ikinci bölümden 1 puan alır.

3.3. Resim ile edebiyatın aynı duygu, düşünce ve hayalleri farklı malzemelerle (resim renk ve çizgiyle, edebiyat dille) anlatan, birbirinden beslenen ve birbirini tamamlayan sanat dalları olduğunun belirtilmesi **(2 puan)**; bir tablonun şaire ilham verebildiğinin, tablonun altına yazılan dizelerin tablonun uyandırdığı duyguyu sözcüklere dökerek anlamını zenginleştirdiğinin (tablo altına şiir yazma geleneği), edebiyattaki

betimlemenin sözcüklerle resim yapmaya benzediğinin ya da ressamların edebî eserlerdeki sahneleri resmedebildiğinin açıklanması **(3 puan)**. Bu açıklamalardan biri metindeki tablo ve dizelerle ilişkilendirilerek yapılmışsa yeterlidir.

Örnek doğru cevap:

3.1. Suyun yüzünde açılan çiçekler: Ebru, plastik (görsel) sanatlar. Süvari: Plastik (görsel) sanatlar, bronz ya da mermer. Taksim: Müzik, fonetik (işitsel) sanatlar, ses ve çalgı (ney). Köy düğünü: Tiyatro, ritmik (dramatik) sanatlar. Defterdeki satırlar: Fonetik (işitsel) sanatlar.

3.2. Ebru yapan sanatçı su ve boyayla, heykeltıraş taş ya da metalle, müzisyen çalgıyla, oyuncular sahne ve dekorla eser ortaya koyar. Edebiyatın malzemesi ise dildir; edebiyat hiçbir maddi malzemeye, alete ya da mekâna bağlı değildir, bütünüyle zihinsel bir sanattır. Bu yüzden yazar, sanat evindeki eserleri okura göstermeden, "Avlunun ortasında, şahlanmış bir atın sırtındaki süvari…" cümlesinde olduğu gibi yalnızca sözcüklerle okurun zihninde canlandırabilmiştir.

3.3. Resim ve edebiyat aynı duyguyu farklı malzemelerle anlatır: Ressam buğday tarlasını renklerle, şair aynı manzarayı sözcüklerle anlatmıştır. Tablo şaire ilham vermiş, tablonun altındaki dizeler de tablonun izleyicide uyandırdığı duyguyu derinleştirmiştir. Bu durum, iki sanat dalının birbirini besleyip tamamladığını gösterir.

Yanlış cevap:

3.1. Sanat dallarının yanlış sınıflandırılması (ör. ebrunun ya da heykelin ritmik, tiyatronun plastik, edebiyatın plastik sanatlar arasında gösterilmesi), ebrunun "resim" ya da "minyatür" olarak adlandırılması ve sanat dalına ait olmayan malzemelerin yazılması (ör. heykel için ses, müzik için boya) yanlış kabul edilir. Yalnızca hatalı doldurulan boşluğun puanı verilmez.

3.2. Edebiyatın da maddi bir malzemeye, alete veya mekâna bağlı olduğunun ileri sürüldüğü ve edebiyatın malzemesine (dil, sözcükler) hiç değinmeyen cevaplar yanlış kabul edilir.

3.3. Yalnızca "Resim görsel, edebiyat işitsel bir sanattır." gibi iki sanat dalını sınıflandıran, aralarındaki ilişkiyi açıklamayan cevaplar ve ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

4.1. Konusu: Bozulan eşyaları atıp yenisini almak yerine onarmanın değeri **(3 puan)**. Ana fikri: Bozulan bir eşyayı onarmak; emeğe, eşyaya ve doğaya duyulan saygının göstergesidir; bir şeyi atmadan önce onarılıp onarılamayacağını düşünmeliyiz **(3 puan)**. Yazılış amacı: Onarmayı zaman kaybı sayan görüşe karşı çıkarak okuru onarmanın değerine inandırmak, eşyalarını atmadan önce onarmayı düşünmeye yöneltmek **(3 puan)**. Konuyu yalnızca "onarmak" ya da "eşyalar" diye tek kelimeyle veren cevaplara 1 puan verilir. Ana fikirde emeğe, eşyaya ya da doğaya duyulan saygıdan birine değinilmesi yeterlidir.

4.2. Anlatım biçiminin tartışmacı anlatım olarak belirtilmesi **(2 puan)**; yazarın bozulan eşyayı onarmayı zaman kaybı sayanların görüşünü aktardığının ("Onlara göre yenisi hem daha kullanışlı hem de çoğu zaman daha ucuzdur; uğraşmaya değmez."), "Bu düşünceyi anlıyorum ama paylaşmıyorum." diyerek bu görüşe karşı çıktığının ve kendi görüşünü gerekçeler ve örneklerle savunarak okuru ikna etmeye çalıştığının ya da "Kuşkusuz… Yine de…" yapısıyla karşı görüşün haklı yanını kabul edip kendi düşüncesini savunduğunun metinden bir örnekle açıklanması **(3 puan)**. Tartışmacı anlatımla birlikte yer yer açıklayıcı anlatımdan da yararlanıldığını belirten cevaplar doğru kabul edilir; yalnızca açıklayıcı anlatım yazılması kabul edilmez.

4.3. Her düşünceyi geliştirme yolu için uygun örneğin yazılması 2 puandır (3 × 2 = 6 puan):

- Örnekleme: “Geçen kış bisikletimin zinciri koptu.” ile başlayan ve yazarın bisikletini tamirciye götürüp onarttığını anlatan bölümden bir cümle (ör. “Ben ise bisikleti mahalledeki tamirciye götürdüm; usta zinciri değiştirirken nasıl takıldığını bana da gösterdi.”) **(2 puan)**
- Benzetme: “Onarılmış bir eşya, iyileşmiş bir yara gibidir; izini taşır ama yaşamaya devam eder.” **(2 puan)**
- Tanımlama: “Onarmak, bozulmuş bir şeyi çöpe atmak yerine ona yeniden iş görecek bir hâl kazandırmaktır.” **(2 puan)**

Cümlenin anlamı bozulmadan kısaltılarak yazılması da doğru kabul edilir.

Örnek doğru cevap:

4.1. Konusu: Bozulan eşyaları yenisini almak yerine onarmanın değeri. Ana fikri: Eşyayı onarmak emeğe ve doğaya saygının göstergesidir; bir şeyi atmadan önce onarılıp onarılamayacağını düşünmeliyiz. Yazılış amacı: Onarmayı zaman kaybı sayanlara karşı çıkarak okuru eşyalarını atmadan önce onarmayı düşünmeye yöneltmek.

4.2. Denemede tartışmacı anlatım kullanılmıştır. Yazar, bozulan eşyayı onarmayı zaman kaybı sayanların görüşünü aktarmış, “Bu düşünceyi anlıyorum ama paylaşmıyorum.” diyerek bu görüşe karşı çıkmış ve kendi düşüncesini kendi yaşadığı bir örnekle, gerekçelerle ve karşılaştırmalarla savunarak okuru ikna etmeye çalışmıştır.

4.3. Örnekleme: “Geçen kış bisikletimin zinciri koptu.” Benzetme: “Onarılmış bir eşya, iyileşmiş bir yara gibidir.” Tanımlama: “Onarmak, bozulmuş bir şeyi çöpe atmak yerine ona yeniden iş görecek bir hâl kazandırmaktır.”

Yanlış cevap:

4.1. Konunun “ekonomi” ya da “alışveriş” gibi metnin bütününü karşılamayan biçimde verilmesi; ana fikir olarak metinde savunulmayan bir düşüncenin (ör. “Hiçbir zaman yeni eşya alınmamalıdır.”) yazılması ve ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir; yalnızca hatalı bölümün puanı verilmez.

4.2. Anlatım biçiminin öyküleyici ya da betimleyici olarak belirtilmesi yanlış kabul edilir. Tartışmacı anlatım yazıldığı hâlde gerekçe gösterilmemesi durumunda yalnızca 2 puan verilir.

4.3. Karşılaştırma örneğinin (“Yeni alınan bir eşya yalnızca parasıyla bizimdir; onardığımız eşya ise emeğimizle de bizim olur.”) örnekleme ya da benzetme yerine yazılması ve düşünceyi geliştirme yollarının birbirine karıştırılması yanlış kabul edilir; yalnızca hatalı yazılan yolun puanı verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

5.1. Her yanlış için düzeltilmiş biçimin yazılması 1 puan, uyulmayan kuralın belirtilmesi 1 puandır (4 × 2 = 8 puan):

Paragraftaki hatalı kullanım	Düzeltilmiş biçimi	Hatanın türü ve uyulmayan kural
Eğirdir Gölünün	Eğirdir Gölü'nün **(1 puan)**	Noktalama: Özel adlara (yer adlarına) getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır. **(1 puan)**
yada	ya da **(1 puan)**	Yazım: "ya da" bağlacı ayrı yazılır. **(1 puan)**
Pekçok	Pek çok **(1 puan)**	Yazım: "pek çok" sözcük grubu ayrı yazılır. **(1 puan)**
Bülbüller kurbağalar ve rüzgâr	Bülbüller, kurbağalar ve rüzgâr **(1 puan)**	Noktalama: Sıralanan eş görevli sözcüklerin arasına virgül konur. **(1 puan)**

Kuralın kendi cümleleriyle doğru ifade edilmesi (ör. "Göl adına gelen ek kesmeyle ayrılır.", "Sıralanan kelimeler virgülle ayrılır.") tam puan alır. Hatanın türünün (yazım ya da noktalama) ayrıca yazılmaması puan kaybettirmez.

5.2. Paragraf aşağıdaki ölçütlere göre puanlanır (6 × 2 = 12 puan). Yönergedeki öge hiç kullanılmamışsa ya da kurala aykırı kullanılmışsa yalnızca ilgili ölçütten puan verilmez.

Ölçüt	Puan
Sıralanan eş görevli sözcükler ya da sözcük grupları virgülle ayrılmıştır.	2
Yer adına getirilen ek kesme işaretiyle ayrılmıştır (ör. Eğirdir Gölü'nde, Antalya'nın, Uludağ'a).	2
"ki" bağlacı kendinden önceki sözcükten ayrı yazılmıştır (ör. "Gök öyle berraktı ki…", "Bilirim ki…").	2
Şiirden alıntılanan dize tırnak içine alınmıştır.	2
Son cümle ünlem işaretiyle doğru biçimde bitirilmiştir.	2
Cümleler büyük harfle başlamış, uygun noktalama işaretiyle bitirilmiş; paragrafta başka yazım ve noktalama yanlışı yoktur (yanlış yoksa 2 puan, bir ya da iki yanlış varsa 1 puan, üç ve daha fazla yanlış varsa 0 puan).	2

"Sanki, belki, çünkü, oysaki" gibi bitişik yazılan kalıplaşmış sözcükler ve "bahçedeki" örneğindeki "-ki" eki "ki" bağlacı ölçütü için yeterli sayılmaz. Paragraf beş cümleden kısaysa ya da dizelerden yola çıkarak bir geceyi betimlemiyorsa son ölçütten puan verilmez.

Örnek doğru cevap:

5.1. Eğirdir Gölünün → Eğirdir Gölü'nün (Yer adına gelen ek kesmeyle ayrılır.); yada → ya da ("ya da" bağlacı ayrı yazılır.); Pekçok → Pek çok ("pek çok" ayrı yazılır.); Bülbüller kurbağalar ve rüzgâr → Bülbüller, kurbağalar ve rüzgâr (Sıralanan eş görevli sözcükler virgülle ayrılır.)

5.2. Haziran gecesi Eğirdir Gölü'nün kıyısında oturuyorduk. Gök öyle berraktı ki yıldızları tek tek sayabilirdim. Durgun suyun üstünde ay ışığı gülümseyen bir yüz gibi titreşiyordu. Bahçelerden gelen gül kokusu, bülbül sesi ve çocukların kahkahaları birbirine karışıyordu. O an Halide Nusret Zorlutuna'nın "Durgun sularda gülen ay ışığını" dizesini hatırladım. Keşke bu gece hiç bitmeseydi!

Yanlış cevap:

5.1. Doğru yazılmış ifadelerin yanlış olarak gösterilmesi (ör. "hâlâ", "ailecek", "Zorlutuna'nın"), yanlışın yine kurala aykırı biçimde düzeltilmesi (ör. "Eğirdir Gölünün" ifadesinin "Eğirdir' Gölünün" ya da "Eğirdir Gölü-nün" biçiminde yazılması) ve kuralın belirtilmemesi durumunda yalnızca ilgili puan verilmez.

5.2. Yönergedeki ögelerin kullanılmadığı ya da kurallara aykırı kullanıldığı durumlarda (ör. yer adına gelen ekin “Antalyanın” biçiminde kesme işareti olmadan yazılması, “Öyle sessizdiki” biçiminde bağlacın bitişik yazılması, dizenin tırnak işareti olmadan aktarılması) yalnızca ilgili ölçütten puan verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.